

Försäkringsförmedling

Vägledning om kundkännedom

Öppen konsultation juni 2020

UTKAST

Innehållsförteckning

Inledning och något om försäkringsförmedlare.....	3
Andra lagar	4
Allmänt om distribution av försäkringar vid försäkringsförmedling och penningtvättsregelverket	4
3 Vem är kund?.....	5
Inledning.....	5
Vem är försäkringsförmedlarens kund?.....	5
Vem är inte kund	6
6.1 Affärsförbindelser	6
Affärsförbindelse vid livförsäkring med sparande.....	7
Affärsförbindelse vid livförsäkring utan sparandemoment	7
Affärsförbindelse vid tjänstepension och liknande produkter	8
Några situationer när det typiskt sett inte uppstår en affärsförbindelse	8
6.2 och 6.3 Enstaka transaktioner överstigande 15 000 euro och sambandstransaktioner	8
7 Åtgärder för kundkännedom	9
7.1.1 Identifiering av kunden	9
7.1.2 Kontroll av identitet	9
7.1.4 Identifiering och kontroll av verklig huvudman.....	10
7.1.6 Åtgärder för att kontrollera person i politiskt utsatt ställning	11
7.2 Affärsförbindelsens syfte och art.....	11
7.3 Uppföljning av affärsförbindelser	12

Simpts vägledning har tagits fram av sju organisationer i finansbranschen och deras medlemmar. Den utgår från medlemmarnas behov av vägledning och är inte avsedd att vara heltäckande.

Vägledningen beskriver hur branschen tolkar och tillämpar penningtvättsregelverket i aktuella delar.

Vägledningen ersätter inte lagar, föreskrifter och andra rättskällor. Dessa måste alltid beaktas och tillämpas i förekommande fall.

Det finns inte någon skyldighet att använda vägledningen. Den som använder vägledningen måste alltid göra bedömningen om vägledningen är tillämplig i det enskilda fallet.

Denna del av vägledningen har tagits fram med medlemmar hos Svenska försäkringsförmedlares förening (SFM), att tillämpas av försäkringsförmedlare med eget tillstånd som arbetar på uppdrag av kunden. Vissa andra frågor som försäkringsförmedlare också är berörda av – t.ex. frågor om att avsluta affärsförbindelser, verklig huvudman och personer i politiskt utsatt ställning, PEP – finns i separata, branschgemensamma, delar av vägledningen.

Vägledningen ska läsas tillsammans med och kompletterar den grundläggande vägledningen om kundkännedom. Den grundläggande vägledningen omfattar bl.a. en beskrivning av åtgärder vid låg, normal eller hög risk och tillämpas av försäkringsförmedlare när relevant. Rubriknumreringen motsvarar numreringen i den grundläggande vägledningen.

I denna del av vägledningen hänvisas bl.a. till lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) och Finansinspektionens föreskrifter (2017:11) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättsföreskrifterna).

Inledning och något om försäkringsförmedlare

Denna vägledning omfattar vissa frågor som särskilt berör försäkringsförmedlare som distribuerar livförsäkringar med tillstånd enligt 2 kap. 1 § lag (2018:1219) om försäkringsdistribution (försäkringsdistributionslagen).

Försäkringsförmedlare som har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution omfattas av penningtvättslagen enbart till den del verksamheten avser livförsäkringar (prop. 2016/17:173 s. 390). Försäkringsförmedlare som endast distribuerar skadeförsäkringar omfattas inte av penningtvättslagen och inte heller av denna vägledning. Försäkringsförmedlare som distribuerar *både* livförsäkringar och skadeförsäkringar omfattas av penningtvättslagen endast såvitt avser livförsäkringar (för definition av försäkringsklasser, se 2 kap. 11 och 12 §§ försäkringsrörelselagen [2010:2043]).

Sidoverksammas försäkringsförmedlare får inte distribuera livförsäkring med sparande, men omfattas av penningtvättslagen i den utsträckning som de distribuerar livförsäkring i övrigt.

Försäkringsföretag kan också bedriva försäkringsdistribution, men omfattas då av penningtvättsregelverket på grund av att de bedriver livförsäkringsrörelse. För försäkringsföretag finns vägledning om kundkännedom framtagna inom Svensk Försäkring. Den vägledningen är bl.a. aktuell för anknutna försäkringsförmedlare och kan även vara aktuell för de andra formerna av försäkringsförmedlare i den utsträckning dessa ska inhämta kunduppgifter för försäkringsföretagens räkning på grund av avtal med försäkringsföretag.

I Sverige distribueras livförsäkringar främst via försäkringsförmedlare och så kallade valcentraler (prop. 2017/18:216 s. 88). En försäkringsförmedlare kan ingå avtal med olika försäkringsföretag om att förmedla deras försäkringar. Försäkringsförmedlaren företräder kunden (den som avser att teckna en försäkring eller har tecknat en försäkring) genom fullmakt. Försäkringsavtalet ingås alltid mellan kunden och produktbolaget/försäkringsföretaget.

Andra lagar

Försäkringsförmedlare omfattas av flera regelverk avseende distribution av försäkringar. *IDD-regelverket* används som en samlad beteckning för försäkringsdistributionslagen, andra svenska lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter som implementerar regelverket i Sverige samt europeiska delegerade akter, genomförandeakter och tekniska standarder på området.

Enligt IDD-regelverket ska en försäkringsförmedlare kartlägga kundens behov och önskemål samt i vissa fall utföra en lämplighetsbedömning eller en s.k. passandebedömning. De frågor som ställs och den information som samlas in i detta syfte görs utifrån ett annat perspektiv än de regler om kundkännedom som ställs upp i penningtvättslagen, men bidrar icke desto mindre till en mer fullständig och samlad bild av kunden, bland annat kundens syfte med affären. Det är viktigt att veta enligt vilket regelverk frågor ställs och information samlas in från kunderna, till exempel för att uppfylla kraven på bevarande av handlingar enligt penningtvättslagen.

Allmänt om distribution av försäkringar vid försäkringsförmedling och penningtvättsregelverket

Försäkringsdistribution består i att:

- Ge råd om eller föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan ett försäkringsavtal ingås,
- för uppdragsgivarens räkning ingå ett försäkringsavtal, eller
- bistå vid förvaltning eller fullgörande av ett försäkringsavtal.

En försäkringsförmedlare kan distribuera alla slags försäkringar, bara livförsäkringar eller bara skadeförsäkringar. Inom livförsäkring kan förmedlare ansöka om tillstånd inom följande livförsäkringsklasser¹):

- Ia. Livförsäkring
- Ib. Tilläggsförsäkring till livförsäkring
- Ila-b. Giftermåls- och födelseförsäkring
- III. Försäkring anknuten till värdepappersfonder
- IV. Lång olycksfall- och sjukförsäkring

Tillämpningen av regelverkets olika delar är därför beroende av i huvudsak vilka försäkringsklasser försäkringsförmedlaren har tillstånd att distribuera i och vilka försäkringsprodukter som faktiskt distribueras. I flera fall uppstår inte en i penningtvättslagens mening relevant affärsförbindelse, se avsnitt 6.1 i denna vägledning.

---

¹ Se Finansinspektionens ansökningsblankett om tillstånd för försäkringsförmedlare och jfr 2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043)

För denna vägledning används följande definitioner av livförsäkring:

- A. Livförsäkring med sparande (jämför punkt Ia och III)
- B. Livförsäkring utan sparandemoment (jämför punkt Ia, IIa-b samt IV)
- C. Livförsäkring med sparande i enlighet med Inkomstskattelagen (1999:1229) 58 kap. 7 § (tjänstepension)

3 Vem är kund?

Inledning

Enligt 1 kap. 8 § punkten 4 penningtvättslagen är kund den som har trätt eller står i begrepp att träda i avtalsförbindelse med sådan verksamhetsutövare som avses i penningtvättslagen (se mer i Simpts grundläggande vägledning om kundkännedom). Åtgärder för kundkännedom krävs beträffande kunden i följande situationer:

- Vid etablering av en affärsförbindelse med kunden (se om affärsförbindelse nedan).
- Om det inte uppstår en affärsförbindelse med kunden, krävs åtgärder för kundkännedom vid enstaka transaktioner som
  - uppgår till ett belopp motsvarande 15 000 euro eller mer (se om enstaka transaktion nedan),
  - vid transaktioner som understiger 15 000 euro, men som förmedlaren inser eller borde inse har ett samband med en eller flera andra transaktioner som tillsammans uppgår till minst 15 000 euro (s.k. sambandstransaktioner), och
  - vid vissa överföringar av medel som överstiger ett belopp motsvarande 1 000 euro (se 3 kap. 4 § penningtvättslagen).

För försäkringsförmedlare är frågan sällan vem som är att betrakta som kund enligt penningtvättslagen. Det är ofta klart om och i så fall med vem ett avtal om försäkringsdistribution har träffats. Normalt sett är den centrala frågan i stället huruvida en affärsförbindelse har etablerats med kunden.

Vem är försäkringsförmedlarens kund?

En kund till en försäkringsförmedlare kan vara både en fysisk och en juridisk person. Ett kundförhållande enligt penningtvättslagen förutsätter att det finns en avtalsförbindelse, t.ex. ett uppdrag om försäkringsförmedling. En försäkringsförmedlare och ett försäkringsföretag kan därför ha samma person som kund, t.ex. när ett försäkringsavtal tecknas.

Vid tecknande av försäkring är det försäkringstagaren som anses vara kund, inte den försäkrade (såvida den inte är densamme som försäkringstagaren) eller förmånstagaren. För en beskrivning av försäkringsföretagens ansvar för åtgärder för kundkännedom vad gäller förmånstagare, se vägledningen om kundkännedom för försäkringsföretag. Förmånstagarförordnandet kan dock ha betydelse vid den riskbedömning av försäkringstagaren som ska göras. På så sätt kan förmedlaren (indirekt) få ett ansvar även avseende risker kopplade till förmånstagaren. I de fall förmedlaren medverkar till utformningen av förmånstagarförordnandet i samråd med försäkringstagaren blir detta särskilt tydligt.

På motsvarande sätt som försäkringsföretaget ingår försäkringsförmedlaren avtal med försäkringstagaren, varför kundförhållandet uppstår med denne. Som huvudregel sammanfaller därmed försäkringstagarbegreppet med kundbegreppet vid tillämpningen av penningtvätsregelverket.

En kundrelation med försäkringsförmedlaren uppstår därför i samband med att:

- A. Den presumtiva försäkringsskuden avtalar med förmedlaren om ett uppdrag, och
- B. uppdraget omfattar distribution av livförsäkring med sparande, livförsäkring med endast riskmoment eller för tjänstepension.

Det är försäkringstagaren som äger försäkringen, betalar premier och ingår avtal om utbetalningstid. Frågan om den försäkrade eller förmånstagaren är kund skulle i vissa fall kunna uppstå när den försäkrade eller förmånstagaren har möjlighet att påverka försäkringen. Ett konkret exempel är vid tjänstepension, där arbetsgivaren är försäkringstagare och de anställda är förmånstagare och försäkrade. De anställda kan ha möjlighet att välja hur försäkringspremierna ska placeras och i bland inom en viss ram bestämma utformning av förmånstagarförordnandet och efterlevandeskyddet, men utöver det kan de anställda inte påverka försäkringen. Enbart en sådan dispositionsrätt anses inte innebära att ett avtal som kan grunda ett kundförhållande anses ha ingåtts mellan den anställde och försäkringsförmedlaren i penningtvättslagens mening.

Vem är inte kund

Det finns olika typer av relationer som faller utanför penningtvättslagens definition av kund, vilket innebär att de inte omfattas av lagens krav på åtgärder för kundkännedom. Exempel på relationer som faller utanför definitionen är vissa fall där en part endast agerar som ombud mellan försäkringsförmedlaren och försäkringsförmedlarens kund. Ombudet är då inte kund till försäkringsförmedlaren. Kundrelationen uppstår mellan försäkringsförmedlaren och den part på vars uppdrag ombudet utför sitt uppdrag.

Om försäkringsförmedlaren har i uppdrag att teckna en försäkring för uppdragsgivarens räkning, kommer uppdraget från försäkringstagaren. Den försäkrade eller förmånstagaren anses då inte vara försäkringsförmedlarens kund. Men är den försäkrade och/eller förmånstagaren också försäkringstagare/uppdragsgivare, är denne kund i den egenskapen.

Premiebetalaren är inte kund till försäkringsförmedlaren. Men är premiebetalaren också försäkringstagare, är denne kund i den egenskapen. En riskbedömning av försäkringstagaren kan dock innebära att kännedom om "premiebetalaren" måste inhämtas och bedömas ur ett riskperspektiv.

6.1 Affärsförbindelser

Försäkringsförmedlaren måste vidta åtgärder för kundkännedom när den ingår en affärsförbindelse med kunden, dvs. när en affärsmässig förbindelse som när den etablerats, förväntas ha en viss varaktighet (1 kap. 8 § punkten 1 penningtvättslagen).

Har förmedlaren en avtalsrelation med kunden om att fortlöpande bistå kunden med försäkringsförmedling av livförsäkringar, får affärsförbindelsen anses vara avsedd att ha viss varaktighet i enlighet med branschpraxis.

Har förmedlaren erhållit en fullmakt från kunden att sköta kundens försäkringsavtal (vanligen kallad försäkringsförmedlingsfullmakt eller skötsfullmakt) bör detta generellt ses som att affärsförbindelsen är avsedd att ha viss varaktighet (se dock undantag vid förmedling av tjänstepension). Har förmedlaren erhållit en s.k. informationsfullmakt från kunden bör detta som huvudregel inte innebära att affärsförbindelse anses vara avsedd att ha viss varaktighet i penningtvättslagens mening.

Det kan också uppstå en affärsförbindelse i penningtvättslagens mening om en kund återkommer och utför enstaka transaktioner. En försäkringsförmedlare som medverkar vid enstaka transaktioner bör göra en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet om de enstaka transaktionerna leder till en affärsförbindelse, vilket innebär att åtgärder för kundkännedom ska vidtas.

Begreppet försäkringsdistribution enligt IDD-regelverket innefattar långt mer än endast råd om försäkringar, se konkreta exempel nedan.

Affärsförbindelse vid livförsäkring med sparande

Om kunden har rimlig förväntan om uppföljning eller motsvarande bör det ses som en affärsförbindelse som är avsedd att ha viss varaktighet. Vid förmedling av försäkringar med sparande (försäkringsbaserade investeringsprodukter och pensionsförsäkringar) finns det som huvudregel en anledning för kunden att ha en rimlig förväntan om att förmedlaren ska bistå kunden med uppföljning och löpande råd om placeringar. Av den anledningen bör sådana affärsförbindelser generellt anses vara avsedda att ha viss varaktighet (se dock förmedling av tjänstepension). Om en förmedlare träffar kunden vid ett enstaka rådgivningstillfälle och det är tydligt att ingen uppföljning kommer att erbjudas, anses affärsförbindelsen normalt sett inte ha viss varaktighet. Om förmedlaren emellertid medverkat till tecknande av en försäkring och mottagit s.k. beståndsansättning från försäkringsgivaren, kan det normalt antas innefatta ett visst serviceåtagande som innebär en tillräcklig varaktighet i affärsförbindelsen.

Exempel på praktiska situationer när en affärsförbindelse uppstår:

- När förmedlaren träffar avtal med kund om att löpande bistå med försäkringsförmedling.
- När förmedlaren får en skötselfullmakt för kundens räkning finns en presumtion för att det finns en affärsförbindelse mellan förmedlaren och fullmaktsgivaren.
- När förmedlaren löpande bistår kunden med förvaltande åtgärder av något slag, t.ex. premieinbetalningar, vidarebefordrar information, löpande administration.
- När en kund utökar en befintlig fullmakt från att omfatta förmedling av sakförsäkringar till att även omfatta förmedling av livförsäkringar.
- När en företrädare för en juridisk person med vilken en affärsförbindelse är etablerad, efterfrågar ett sparande för sig själv privat, uppstår en ny kund- och affärsförbindelse med denna fysiska person (t.ex. vanligt förekommande vid fåmansbolag).

Affärsförbindelse vid livförsäkring utan sparandemoment

Vid förmedling av livförsäkringar utan sparandemoment (t.ex. dödsfallsförsäkring eller lång sjuk- och olycksfall), kan affärsförbindelsen antingen anses vara avsedd att ha viss varaktighet eller så kan det handla om ett enskilt distributionstillfälle utan att det uppstår en affärsförbindelse avsedd att ha viss varaktighet. Vägledande i den bedömningen blir om det finns en förväntan om återkommande stöd vid årsförnyelse eller framtida förändringar av försäkringsavtalet. Som huvudregel innebär inte distribution av sådana försäkringar i sig en presumtion för att affärsförbindelsen förväntas ha viss varaktighet i penningtvättslagens mening. Detta eftersom den här typen av försäkringar inte kräver samma typ av underhåll som kan förväntas vid distribution av en sparförsäkring (se ovan). Även om exempelvis lönebelopp och liknande uppgifter är relevanta att sköta för dödsfallsförsäkringar och långa sjukförsäkringar, är dessa - för de flesta kunder - enkla försäkringsprodukter med relativt oförändrat försäkringsbehov under längre perioder, varför den typen av försäkring inte behöver underhållas.

Affärsförbindelse vid tjänstepension och liknande produkter

Försäkringstagaren är den som har givit försäkringsförmedlaren uppdraget om förmedling. Det är försäkringstagaren och inte den försäkrade/förmånstagaren som äger försäkringen och betalar premier. Ett konkret exempel där dessa roller särskilt behöver hållas isär är vid tjänstepension, där arbetsgivare är försäkringstagare och de anställda är förmånstagare och försäkrade.

Vid tjänstepension kan de anställda ha möjlighet att välja hur försäkringspremierna ska placeras och i vissa fall göra val kring efterlevandeskydd och förmånstagarförordnande, men utöver det kan de anställda inte påverka försäkringen. Den anställde anses därför inte ha en avtals- och affärsförbindelse i penningtvättslagens mening med förmedlaren, även om den anställde får individuellt anpassade råd. Detta bör normalt gälla trots att försäkringsavtalslagen (2005:104) i vissa avseenden likställer en försäkrad anställd med en försäkringstagare (1 kap. 5 § försäkringsavtalslagen). Har förmedlaren däremot direkt avtalat med en anställd, i egenskap av försäkringstagare, om någon annan tjänst som träffas av penningtvättslagens tillämpningsområde kan en affärsförbindelse uppstå beträffande den distributionen. Det kan exempelvis röra sig om ett privat sparande i kapitalförsäkring.

Affärsförbindelse uppstår även vid pensionssparande som enskilda näringsidkare tecknar i avsaknad av arbetsgivare och tjänstepension samt i de fall en anställd själv finansierar en privat pensionsförsäkring i avsaknad av tjänstepension från arbetsgivaren. I båda dessa fall är den fysiska personen även försäkringstagaren och åtgärder för kundkännedom måste vidtas.

I likhet med vad som tidigare påpekats kan information kring den ersättningsberättigade vara av intresse för riskbedömningen.

Några situationer när det typiskt sett inte uppstår en affärsförbindelse

Nedan följer några exempel på praktiska situationer när det typiskt sett inte finns en förväntan på varaktighet och det därför inte uppstår en affärsförbindelse, vilket innebär att det inte krävs åtgärder för kundkännedom.

1. En förmedlare med fullmakt att endast inhämta information, utan att förmedlaren lämnar rådgivning.
2. En försäkrad, som inte är försäkringstagare, får rådgivning om placeringar inom en försäkring avseende tjänstepension.
3. En anställd tjänstepensionskund tecknar en dödsfallsförsäkring via förmedlarens onlinetjänst. Livförsäkring där kunden är försäkringstagare, men ingen affärsförbindelse med avsikt att ha viss varaktighet kopplat till just dödsfallsförsäkringen (bör inte föreligga skäl för kunden att förvänta sig uppföljning).

6.2 och 6.3 Enstaka transaktioner överstigande 15 000 euro och sambandstransaktioner

I de fall det finns en kundrelation utan att det uppstår en affärsförbindelse med kunden, dvs. det finns ingen förväntan på varaktighet, krävs det ändå att förmedlaren vidtar åtgärder för kundkännedom vid vissa enstaka transaktioner. Denna skyldighet inträffar om den enstaka transaktionens värde uppgår till ett belopp om 15 000 euro eller mer eller vid premieinbetalningar som understiger 15 000 euro men som kan antas ha ett samband med andra och dessa totalt uppgår till ovannämnda belopp.

Enstaka transaktioner eller sambandstransaktioner bedöms i praktiken typiskt sett inte förekomma som grund för åtgärder för kundkännedom vid livförsäkring. Det torde alltid vara fråga om förmögenhetsöverföringar antingen till eller från en kund inom ramen för en affärsförbindelse eller till en förmånstagare där penningtvättslagens särskilda bestämmelser om åtgärder för kundkännedom blir tillämpliga.

7 Åtgärder för kundkännedom

Penningtvätsregelverket skiljer på *identifiering* av en kund och *kontroll av identitet*.

I penningtvättsammanhang är identifiering och kontroll av identiteten på distans en omständighet som kan innebära högre risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Notera att identifiering via BankID inte utgör en omständighet som kan innebära hög risk, se avsnitt 4.5 i den grundläggande vägledningen om kundkännedom. Distansfaktorn bedöms dock, efter en sammanvägd bedömning av såväl försäkringstagaren som de försäkringsprodukter som förekommer, sällan innebära att det finns skäl att vidta mer än förenklade åtgärder enligt 3 kap. 9 och 10 §§ penningtvättsföreskrifterna.

Åtgärder för kundkännedom behöver även vidtas då försäkringsförmedlaren deltar i överlåtelse av en livförsäkring med sparande till en ny försäkringstagare (se även avsnitt 7.2).

7.1.1 Identifiering av kunden

Det rör sig i huvudsak om att fastställa kundens identitet, för att kunna kontrollera person i politiskt utsatt ställning, PEP (se mer om detta under avsnitt 7.1.6 nedan), eller om kunden på annat sätt kan anses vara en högriskkund.

Kunden måste identifieras. Identifiering av kunden innebär att uppgifter, normalt sett, inhämtas direkt från kunden. Det handlar om följande, i förekommande fall, relevanta uppgifter

- Namn
- Adress
- Personnummer/ Födelsedatum/Samordningsnummer eller motsvarande
- Organisationsnummer i förekommande fall

Om kunden är en juridisk person ska uppgifter även inhämtas om kundens företrädare. Försäkringsförmedlaren ska kontrollera om företrädare/-en är person i politiskt utsatt ställning, PEP.

Se också den grundläggande vägledningen om kundkännedom.

7.1.2 Kontroll av identitet

När det rör sig om produkter med låg risk, till exempel pensionsförsäkringar, bör det som utgångspunkt vara tillräckligt att vidta förenklade åtgärder för kundkännedom. Detta innebär i praktiken att identifiering av kunden ska genomföras genom inhämtande av uppgifterna ovan (7.1.1.), sedan ska identiteten kontrolleras på följande sätt.

Fysisk person

Företrädesvis ska uppgifter om identiteten kontrolleras mot en svensk legitimation såsom körkort, pass, identitetskort utfärdat av en svensk myndighet eller ett svenskt certifierat identitetskort. Om

kunden inte har någon svensk legitimation, kan kontrollen ske med ett pass eller annan identitetshandling som har fotografi av personen, innehåller uppgift om medborgarskap, samt är utfärdat av en myndighet eller annan behörig utfärdare. Om kunden helt saknar identitetshandlingar kan identiteten fastställas genom andra tillförlitliga dokument och andra kontroller som stämmer överens med ett riskbaserat förhållningssätt enligt förmedlarens riskbedömning utifrån exempelvis kundmötets syfte och art. Särskilda bestämmelser finns för kontroll på distans i penningtvättsföreskrifterna, jfr inledningen ovan under avsnitt 7.

Juridisk person

För att kontrollera identiteten hos den juridiska personen ska registreringsbevis eller motsvarande behörighetshandlingar inhämtas. Det kan ske genom att kunden tillhandahåller registreringsbevis eller motsvarande eller att dessa söks fram i ett externt register, hos till exempel Bolagsverket.

För att kontrollera identiteten hos företrädaren ska kontrollen för fysisk person tillämpas, därefter ska behörigheten att företräda den juridiska personen fastställas. Detta görs genom att kontrollera en skriftlig fullmakt, den juridiska personens registreringsbevis, externa register eller motsvarande. Särskilda bestämmelser finns för kontroll på distans i penningtvättsföreskrifterna, jfr inledningen ovan under avsnitt 7.

Bevara handlingar och uppgifter

Försäkringsförmedlaren ska i fem år bevara handlingar och uppgifter som avser åtgärder som har vidtagits för kundkännedom. När en affärsförbindelse har etablerats, räknas tiden från det att affärsförbindelsen upphörde (5 kap. 3 § penningtvättslagen). Försäkringsförmedlaren ska enligt 5 kap. 2 § penningtvättsföreskrifterna bevara handlingarna och uppgifterna i tio år om:

1. Handlingarna eller uppgifterna kan tyda på penningtvätt, finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling,
2. omständigheter enligt punkten 1 har rapporterats till Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen enligt 4 kap. 3 eller 6 § penningtvättslagen, och
3. en myndighet har uppmärksammat företaget om att handlingarna eller uppgifterna behöver bevaras under denna tidsperiod.

7.1.4 Identifiering och kontroll av verklig huvudman

En försäkringsförmedlares utredning om kunden har en verklig huvudman ska åtminstone avse sökning i registret över verkliga huvudmän via Bolagsverkets register för verkliga huvudmän. Det krävs inte att ett särskilt bevis eller utdrag hämtas in från Bolagsverket. Det ankommer på verksamhetsutövaren att visa att kravet på att göra en sådan sökning i registret är uppfyllt. Det är lämpligt att försäkringsförmedlaren dokumenterar att sökning har utförts, exempelvis genom dataloggar över att sökning har skett eller liknande notering (prop. 2018/19:150 s. 44).

Många av de produkter som försäkringsförmedlare distribuerar bedöms som utgångspunkt utgöra låg risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. I de flesta fall där risken bedöms låg, t.ex. avseende pensionsförsäkringar, bör försäkringsförmedlaren kunna vidta förenklade åtgärder för kundkännedom (se också prop. 2016/17:173 s. 265).

Förenklade åtgärder innebär att försäkringsförmedlaren kan förlita sig på Bolagsverkets register över verkliga huvudman för uppgift om verklig huvudman och kontroll av verklig huvudmans identitet eller

de uppgifter som kunden lämnar om sin ägar- och kontrollstruktur. För det fall kunden inte har gjort anmälan till registret eller kunden har anmält till registret att det inte finns någon verklig huvudman, ska uppgift inhämtas från kunden, se också den grundläggande vägledningen om kundkännedom och vägledningen om verklig huvudman. Om en anmälan till registret saknas kan det påverka riskbedömningen av kunden, men det behöver inte göra det.

7.1.6 Åtgärder för att kontrollera person i politiskt utsatt ställning

Många av de produkter och tjänster som distribueras av försäkringsförmedlare bedöms som utgångspunkt utgöra låg risk för penningtvätt och finansiering av terrorism. Omfattningen av kontrollerna bör i de flesta fall där risken bedöms som låg, t.ex. avseende pensionsförsäkringar, kunna begränsas till att enbart inhämta information från kunden (prop. 2016/17:173 s. 265) alternativt att göra en slagning mot en s.k. PEP-lista.

I de fall där risken bedöms vara högre kan det vara motiverat att vidta ytterligare åtgärder för att kontrollera person i politiskt utsatt ställning.

Om försäkringstagaren eller dess verkliga huvudman konstateras vara person i politiskt utsatt ställning (PEP) eller familjemedlem eller känd medarbetare till en PEP ska skärpta åtgärder för kundkännedom vidtas enligt 3 kap. 19 § penningtvättslagen (se avsnitt 8.5 i den grundläggande vägledningen om kundkännedom och vägledningen om personer i politiskt utsatt ställning).

7.2 Affärsförbindelsens syfte och art

Syftet med att teckna en livförsäkring är generellt sett att täcka en dödsfallsrisk eller att initiera ett långsiktigt sparande, med eller utan efterlevandeskydd. Syftet med affärsförbindelsen mellan en kund och försäkringsförmedlare är att kunden ska få tillgång till ett försäkringsskydd som passar kunden. Det innebär normalt sett att syftet med affärsförbindelsen i princip motsvarar kundens syfte med att teckna den aktuella försäkringsprodukten. Affärsförbindelsens syfte torde avseende många försäkringsprodukter, t.ex. riskförsäkringar och pensionsförsäkringar, därför normalt sett vara förhållandevis tydligt och kunna baseras på ett antagande utifrån produktens väldefinierade och avgränsade användningsområde.

I likhet med fastställandet av affärsförbindelsens syfte, bör försäkringsförmedlaren bedöma affärsförbindelsens art utifrån försäkringsproduktens användningsområde och kundens förväntade sparande. Informationen ska ligga till grund för försäkringstagarens riskprofil samt för bedömning av förväntade aktiviteter och transaktioner.

För vissa försäkringsprodukter, t.ex. riskförsäkringar, är produkten uppbyggd på ett sådant sätt att kundens förväntade aktiviteter och transaktioner i förhållande till produkten är förutbestämda, eftersom det är försäkringsföretaget som bestämmer premierna och när dessa ska inbetalas. I dessa fall är det inte nödvändigt för försäkringsförmedlaren att inhämta uppgift från kunden om affärsförbindelsens syfte och art. Det är också så att vissa försäkringsformer, t.ex. pensionsförsäkring, där förenklade åtgärder för kundkännedom kan tillämpas, har en likartad struktur. Detta torde kunna innebära en reducerad omfattning på informationsinhämtande vad gäller syfte och art med hänsyn till att detta exempelvis ofta reglerats ingående genom kollektivavtal mellan centrala kollektivavtalsparter på arbetsmarknaden i samspel med bl.a. skattelagstiftning.

När det gäller kollektivavtalsgrundad försäkring följer av kollektivavtalet att arbetsgivaren är skyldig att betala premier för försäkring som stipuleras i avtalet. Vid individuell tjänstepensionsförsäkring gäller motsvarande, dvs. att arbetsgivaren är skyldig att betala premierna som stipuleras i avtalet.

Ett undantag från regelverket om penningtvätt gäller för de försäkringsgivare som erbjuder dessa tjänstepensionsförsäkringar enligt den nya lagen för tjänstepensionsföretag (men samma slag av försäkringsavtal som meddelas av försäkringsgivare med blandad verksamhet är dock alltjämt föremål för penningtvättsbestämmelserna). Undantaget för de rena tjänstepensionsföretagen har motiverats av den låga risk som kan förknippas med denna typ av försäkringar.

En riskfaktor att beakta är om försäkringen som erbjuds kunden är meddelad av försäkringsgivare hemmahörande inom högriskområde (t.ex. investeringsplattformar inom försäkringsskal på skatteparadis som medger placering i svenska företag även om försäkringstagaren har ett bestämmande inflytande i företaget). Det kan finnas en risk att en depå i en sådan försäkring t.ex. används i samband med marknadsmanipulation och andra typer av marknadsmissbruk samt skattebrott.

Vid en överlåtelse kan det även vara relevant för försäkringsförmedlaren att förstå bakgrunden till överlåtelsen samt sambandet mellan överlåtaren och förvärvaren. För livförsäkringar där det finns en legal möjlighet att fritt överlåta försäkringen, skulle den i praktiken kunna överlåtas till en förvärvare till synes utan naturlig koppling till överlåtaren. I de fallen bör syfte och art särskilt utredas. De tvingande reglerna i försäkringsavtalslagen om bl.a. rätten till förfoganden som överlåtelse av försäkring kan göra det särskilt viktigt med inhämtande av kundkännedom om ny försäkringstagare (jfr 14 kap. 9 § försäkringsavtalslagen).

7.3 Uppföljning av affärsförbindelser

En försäkringsförmedlare ska löpande och vid behov följa upp en pågående affärsförbindelse i syfte att säkerställa att kundkännedomen om försäkringstagaren är aktuell och är tillräcklig för att hantera den bedömda risken med kunden samt för att upptäcka avvikande transaktioner och aktiviteter.

Hur frekvent den löpande uppföljningen bör vara styrs av kundens riskprofil och försäkringsförmedlarens allmänna riskbedömning. Eftersom många försäkringsprodukter innebär låg risk bör uppföljningen kunna ske med längre intervaller, se avsnitt 8.3.3 i den grundläggande vägledningen om kundkännedom.

Nedan ges exempel på vad som inom en kapitalförsäkring kan utgöra avvikande transaktioner och aktiviteter.

- Kunden begär återköp oregelbundet och särskilt vid återköp mot beaktansvärd avgift.
- Kunden begär återköp och vill kort tid därefter genomföra en insättning.
- Kunden begär återköp och vill kort tid därefter eller omedelbart teckna en ny kapitalförsäkring.

Om ovan eller andra aktiviteter utgör en avvikelse måste bedömas utifrån de uppgifter kunden tidigare har lämnat om sina förväntade transaktioner och aktiviteter.